

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Štev. 189.

V Ljubljani v torek, 14. oktobra 1884.

Tečaj I.

Gaudeamus igitur!

J.— Koga ne prime s čudno močjo spomin na minole zlate čase, ko začuje veličastne glasove stare *Gaudeamus igitur*....! Kakor solnčni žarek izza temnih oblakov posije med to burno vsakdanje življenje spomin na ono srečno dōbo, ko smo brezskrbni akademski „meščanje“ ogrevali si mladostna srca na domu vzvišene znanosti in si pojili duše z idealnimi čuti, katere je sijala v naša prsa čestitljiva *Alma mater*. In sedaj v filisterskem tem življenji človek skrbno sledi vsem dogodkom, ki se tičejo stare njegove univerze, ter se pomladuje in oživlja v spominu na one lepe dneve, ki so bili....

Gaudeamus igitur doni nam zopet nasproti iz prvega mesta širne naše Avstrije. Tam v središču obhajala se je v soboto redka, vzvišena slavnost — otvoril se je nov prekrasni hram, v katerem se ima v bodoče naseliti prvi znanstveni zavod našega cesarstva, otvorila se je nova dunajska univerza med glasovi stare čestitljive *Gaudeamus igitur*....! V bližini čarobno lepe votivne cerkve, v sosedščini novega krasnega parlamenta, nedavno otvorene čudovite gotične mestne hiše in velikanskih dvornih muzejev; nasproti cesarskemu gledališču, prvemu enakemu zavodu cele Evrope, in obdana od družih nepopisno lepih monumentalnih zgradb dviguje se k višku orjaška palača — nova univerza. V prostranem tem hramu bodo imele v bodoče svoj dom vse štiri vseučiliščne fakultete, tu bode ognjišče, pri katerem se bodo shajali mnogobrojni oni, ki hrepene po vědi in znanosti. Poprej so bili posamezni oddelki daleč po mestu raztreseni, deloma v jako skromnih, temnih in zatohlih prostorih, pač nevrednih prve avstrijske visoke šole. Sedaj je stvar drugačna postala. Leta in leta uže se je delal nov prekrasni hram največjemu našemu vseučilišču, in gradil se mu je dom, ki je vreden njegovega pomena, vreden dunajskega mesta

in ogromne Avstrije — sedaj, po dvanajstletnem trudu in naporu je delo končano in stara *Alma mater* preseljuje se iz stoletnih svojih prostorov v moderno novo palačo.

V soboto 11. oktobra so jo slovesno otvorili. Sam presvetli cesar z mnogimi nadvojvodi je bil navzoč pri pomenljivi slavnosti; vse, kar premore dunajski svet veljakov in odličnih mož, zbralo se je bilo, da proslavi redko slavnost in se udeleži otvorjenja prvega znanstvenega zavoda cele monarhije.

Neljubo vreme je sicer nekoliko zadrževalo slavnost in deloma odpodilo mnogobrojno občinstvo, ki je čakalo pred novo palačo, a vender se je stvar vršila v velikanskem zmislu in z mnogoštevilno udeležitvijo dunajskega prebivalstva. Kmalu po dvanajsti uri jeli so prihajati gostje in polniti prostore nove univerze. Najprva so dospela razna dijaška društva in akademične zadruge. Burši in *voller Wicher* postavili so se pri uhodu in polnili notranje prostore, kjer jim je bila naloga, sprejemati prišle goste.

V vestibulu zbrali so se odlični dostojanstveniki: nadvojvode Karel Ludvik, Albreht, Viljem in Rainer s svojimi adjutanti; minister vnanjih zadev grof Kálnoky, ministerski predsednik grof Taafe s svojimi kolegi, dvorni nadmaršal princ Hohenlohe, nadškof Ganglbauer, deželni namestnik, fcm. baron Bauer, mestni župan z odborniki, vsi profesorji univerze in ostalih dveh visokih šol, mnogo poslancev in družih imenitnih mož; tudi obilo elegantnih dam bilo je videti med čakajočimi. Ob 2. popoldne se je pripeljal cesar s svojima pobočnikoma. Med glasovi cesarske himne stopal je vladar v novo univerzo, kjer ga je *Rector magnificus* dr. Zschokke spoštljivo pozdravil ter mu predstavil ude akademicega senata. V slavnostni dvorani, kjer je bilo zbranih obilo dostojanstvenikov in slavnih imen, ogovoril je rektor vnovič cesarja. Povdarjal je v svojem govoru veselje, ki ga navdaja, da čez dolžih

pet sto let svojega obstanka dunajska univerza dobi tako lepo domovje, ki ga je sezidal prerano umrla umetnik; obrisal je zgodovino dunajske *Alma mater* njene žalostne in vesele ure do današnjega dne ter končal z besedami tople zahvale do Najvišjega vladarja, ki je omogočil krasno zgradbo in kateremu se imamo zahvaliti za velikodušne reforme, ki so vdihnile novo, sveže življenje v znanost, provzročile njeno razcvitanje in ji podelile nečuvano slavo. S klici na Nj. veličanstvo končal je rektor svoj govor.

Cesar je premilostivo odvrnil, da ga srčno veseli, ker zamore otvoriti ta lepi dom prvega znanstvenega zavoda cele države in ko ga vidi v tako umetni in dovršeni podobi. Mladina, ki išče tu vir znanosti, elemente svojega poklica in prihodnje svoje sreče, naj nahaja tu vedno v polni meri, kar išče; ojači naj se na tem mestu v vseh strokah znanosti in naj se okrepi v ljubezni do skupne domovine. „Mojemu srcu bode dobro delo,“ dejal je cesar, „ako bodete v napredku, v pravi vědi in kreposti spoznali poroštvo srečne prihodnosti; rad zagotavljam učitelje in učence te visoke šole Svoje vedne milosti in očetovske skrbi.“

Navdušeni klici sledili so cesarskemu govoru. Potem je vladar podpisal pergament, na katerem je ob kratkem popisana zgodovina nove univerze in ki s sožaljem omenja prerane smrti mojstra krasne palače, barona Ferstelna, ki ni več videl svojega dela končanega. Pergament so podpisali tudi nadvojvode in drugi odlični gostje — na to pa so ga vložili v kamen in ga zazidali, poznim rodov v spomin. Vladar pa se je podal ogledavat lepo poslopje, spremljan od dostojanstvenikov in burno pozdravljan od mnogobrojnih dijakov. Ko je zapuščal *Alma mater* zapeli so vseučiliščniki za odhodnico *Gaudeamus igitur*.... Nad tri tisoč mladostnih grl donelo je vladarju nasproti in mu pelo čestitljivo

Listek.

Stepni kralj Lir.

Ruski spisal Ivan Turgénev, poslovenil * * *

Šest ljudi se nas je bilo zbralo nekega zimskega večera pri starem vseučilišnem tovarišu. Govor se je zasukal na Šekspira, na tipe njegove in na to, kako globoko in zvesto so posneti iz notranjosti človeškega bistva. Posebno smo občudovali njih živo resnico, njih navadnost; vsak iz nas je povedal za kekega Hamleta, Otela, Falstafa, da celo za kekega Ričarda tretjega in Makbeta — (poslednja se vé, le kolikor sta mogoča) — s katerim se je bil slučajno v življenji sešel.

— Jaz pa, gospodje, vsklikne naš gospodar, uže postaren mož — jaz sem poznal enega kralja Lira!

— Kako to? vprašamo ga.

— No, tako. Ali hočete, da naj vam povem?

— Bodite tako dobri.

In naš prijatelj začne takoj pripovedovati.

I.

Vso svojo otroško dōbo in prvo svojo mladost do petnajstega leta, tako prične on — preživel sem na kmetih, na imenju svoje matere, bogate posestnice v... i guberniji. Skoro edini oster vtis iz tistega davno preteklega časa ostavila je v mojem spominu postava našega najbližnjega soseda, nekega Martina Petroviča Harlova. Da, težko bi bilo, izbristati ta vtis; v vsem poznejšem življenju nisem srečal nikogar, ki bi bil Harlovu podoben. Mislite si človeka orjaške rasti! Na velikanskem životu sedela je nekoliko na pošev ogromna glava brez vsakega sledu o vratu; cela kōpa razmršenih, rumenosivih las dvigala se je nad njo, začeni skoro da pri samih kuštravih obrvih. Na obširni ploskvi zamodrelega, nekako olupljenega obličja dvigal se je krepak, debel nos; prevzetno so se na nji stiskale drobne, sive oči — in se odpirala majhna ali zakrivljena usta, s popokanimi ustnicami in isto barvo, kakor ves ostali obraz. Glas, ki je prihajal iz teh ust, bil je sicer hripav, ali nenavadno krepak in doneč... Zvok njegov spominal je na rožljanje železnih drogov, kader se peljejo v vozu po slabem tlaku — in Harlov govoril je zmerom enako,

prav kakor bi o silnem vetru čez široko dolino komu kaj kričal. Teško je bilo povedati, kaj je prav za prav izražalo obličje Harlova, ko je bilo tako obširno... Zares, ni bilo lahko, z enim pogledom ga vsega pregledati! No, neprijeten ta obraz ni bil — opazilo se je na njem celo neko veličje — samo prečuden in nenavaden je bil. In kake roke je imel! — Prave blazine za pod glavo! Kake prste, kake noge! Spominam se, da nisem mogel nikoli brez nekega spoštljivega strahu gledati na Martina Petroviča hrbet, širok dva vatla, na njegova pleča, podobna mlinskim kamenom; posebno pa sem strmel o njegovih ušesih! Ta so bila prava pravcata kolača — z istimi pregibi in krivinami: z obeh strani pa so se naslanjala na lica. Martin Petrovič nosil je po zimi in po leti kozaško suknjo iz zelenega sukna, prepasano s črkeskim pasom, in črevlje za mažo; zavratne rute nisem nikdar videl na njem; o kaj neki naj bi jo bil tudi zavezaval? Dihal je počasi in teško, kakor bik, ali hodil je brez šuma. Kader je stopil v sobo, prišlo je človeku na misel, kakor bi se v enomer bal, da ne bi vsega razbil in prevrgel; in za to se je premikal z mesta na mesto jako previdno, potiskajoč se vedno

staro dijaško pesem, z njo najlepše končaje krasno slavnost!

Dne 20. februarija t. l. je bilo pet sto let, odkar je avstrijski vojvoda Albreht III. razširil dunajsko univerzo v pravo *Universitas litterarum* — in sedaj obhajali so pozni unuki selitev njeno v novi, dostojni dom. Pač so tulile marsikake vihre krog nove *Alma mater*, pač je videla propade in rasti svoje slave, a dan danes ponosno stoji v središču cesarstva, na vrhuncu avstrijskih znanstvenih zavodov, obdana od svetovne slave. Gojila je v teku stoletij v sredi svoji možé, ki živé na veke v spominu hvaležnega človeštva, in tudi danes ji krasijo imena, ki uživajo svetovni glas. Vêda, prosta vêda bila je njen ideal, njen cilj in konec; na tisoče mladih mož izšlo je iz njene srede, da postanejo probuditelji, dobrotniki svoje roda in tudi slovenska zemlja ima na stotine svojih sinov, ki so se učili na stari dunajski visoki šoli, ki so z njenimi vêdami oboroženi šli pred svoj rod in ga prebudili iz dolzega spanja. Vsi ti se pač ljubo spominajo stare *Alma mater*, kateri ključemo iz polnega srca: *Vivat, floreat, crescat!*

Poročilo deželnega odbora o nameravanem gradnji dolenske železnice.

Omenili smo uže, da je bila v slednji seji deželnega zbora na dnevnem redu razprava o gradnji dolenske železnice in omenili, da so se odsekovi predlogi vzprejeli. Danes podajamo poročilo deželnega odbora o tej zadevi v vsem obsegu.

Slavni deželni zbor! Z dolensko železnico pečali so se od leta 1864. sem vnovič razni zastopi naše dežele. Najpred razpravljalo se je o tem vprašanju vsled ukaza visocega c. kr. ministerstva za trgovino in gospodarstvo dne 18. avgusta l. 1864., šte. 1309, v kranjski trgovinski in obrtniški zbornici, ko se je posvetovalo o načrtu novega železničnega omrežja avstrijskega cesarstva. Trgovinska in obrtniška zbornica izrekla se je v svojem dotičnem poročilu na visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo dne 7. novembra leta 1864. za zvezo deželnega glavnega mesta ljubljanskega s Karlovcem. Od tačas predlagale so se vnovič prošnje na visoko skupno ministerstvo in na visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo, kakor tudi obema zbornicama visocega državnega zbora od kranjskega deželnega odbora, od trgovinske in obrtniške zbornice, od mestnega zbora ljubljanskega in od dolenskih občin.

V zbornici slavnega kranjskega deželnega zbora govorilo se je o dolenski železnici prvičkrat v seji dne 29. januarja l. 1866., in sicer o priliki, ko je slavni deželni zbor za prvotna

dalje in tako rekóč plazé. Moč je imel zares herkulično in žnjo si je v okolici pridobil veliko spoštovanje; naš narod se dandanašnji čisla junake. Celo pravljice so nastale o njem: govorili so, da je enkrat v gozdu srečal medveda ter ga zadušil; drugič pa, da je našel pri svojih bučelah tujega kmeta — tatú in vrgel ga je ob enem z vozom in konjem črez plot, in več takega. Sam Harlov se nikdar ni ponašal sê svojo močjo. „Ako je moja desnica blagoslovljena — pravil je — to je po božji volji!“ Bil je prevzetan: ali ni se skazoval sê svojo močjo, ampak sê svojim znanjem, svojim pokoljenjem in sê svojim razumom.

— Naš rod je od Všeda (tako je on izgovarjal besedo Šved), od Všeda Harlusa izvira, tako je zatrjeval on; za vlade Ivana Vasiljeviča Temnega (glejte no, kedaj!) prišel je na Rusko; ali ta Všed ni želel postati čuhonski grof — ampak hotel je biti rusk dvornik in za to se je dal zapisati v zlato knjigo. Od njega prihajamo mi Harlovi! — In iz tega vzroka rajamo se vsi Harlovi s plavimi lasmi, svetlimi očmi in belim obličjem, kajti mi smo izpod snega!

— Ali, Martin Petrovič, drznem se ga enkrat zavrniti — Ivana Vasiljeviča Temnega nikoli ni bilo; bil pa je Ivan Vasiljevič Grozni.

dela ljubljansko-trbiške železnice dovolil donesek iz deželnega zaklada.

Dne 18. septembra l. 1868. pripoznal je slavni deželni zbor važnost in potrebo dolenske železnice, ki naj bi vezala Ljubljano s hrvatskimi, ogrskimi in dalmatinskimi železnicami, ter je sklenil, da se predloži prošnja na visoko ministerstvo. Enake sklepe storil je slavni deželni zbor l. 1869., 1870., 1872., 1873., 1874., 1875., 1876., 1878., 1880., 1881. in 1882.

Kakšen vspah so ti sklepi imeli, je slavnemu deželnemu zboru vže tako znano. Deželni odbor usoja si torej le opozarjati na ukaz visocega trgovinskega ministerstva z dne 5. apr. l. 1869., šte. 21845, v katerem se je deželnemu odboru na znanje dalo, da trgovinsko ministerstvo važnost upitne železnične zveze prizna in da se je na to zvezo tudi v dotičnem dne 15. marca l. 1869. v zbornici poslancev visocega državnega zbora predloženem načrtu postavte zaradi dopolnitve omrežja avstrijskih železnic ozir jemalo. Dalje usoja si deželni odbor tudi spomniti na ukaz visocega trgovinskega ministerstva dne 8. junija l. 1869., šte. 9251, v katerem se je deželnemu odboru povedalo, da je morala c. kr. vlada prej omenjeni načrt postavte zaradi dopolnitve železničnega omrežja, z ozirom na zaključek zadnjega državno-zborskega zasedanja, sicer nazaj vzeti, da pa vlada vse jedno tudi za naprej še ostane pri svojem, v tem načrtu razloženem programu. Konečno opozarja deželni odbor na visoka ukaza dne 7. in 27. junija l. 1872., št. 22593., l. 1871. in št. 16090., l. 1872., s katerima se je tehnično pregledovanje predloženih treh železničnih načrtov zaukazalo in na podlagi teh ukazov tudi izvršilo.

Vsled prošnje, ki jo je predložil deželni odbor dne 2. februarija l. 1882., št. 6317, leta 1881., zopet trgovinskemu ministerstvu, kakor tudi obema zbornicama državnega zbora, naj bi se kar najhitreje predložila in sklenila postava zaradi naprave železnice iz Ljubljane skozi Dolensko doli do ogersko-hrvatskih, oziroma dalmatinskih železnic, naročilo je visoko trgovinsko ministerstvo z ukazom z dne 27. junija l. 1882., št. 1097, c. kr. deželni vladi, naj deželnemu odboru naznani, da ekscelenci gospodu trgovinskemu ministru z ozirom na to, da se v sedanjem času od državnih financ za železnične namene tako ogromno veliko zahteva, za bližnjo prihodnost ni mogoče obljubiti, da bi se na državne troške izvršila zgradba naprošene železnice, katera kot glavna črta onih železnic, s katerimi se ima zvezati, ne zadostuje zdaj uže kazajoči se potrebi, kakor tudi ne zahtevanju za pozneje zaželjeno dopolnitev prometnih potov, vender pa da je pripravljen, za ta slučaj pretresovati vprašanje zaradi državnega doneska, ako bi se udeleženci poprijeli gradnje krajne železnice, ka-

Temnega so klicali vélikega kneza Vasilija Vasiljeviča.

— Kaj lažeš! mirno odgovori Harlov; če jaz kaj rečem, tako je!

Nekega dne ga sklene moja mati pohvaliti v obraz zavoljo njegove nesebičnosti, ki je zares bila velika.

— Ej, Natalija Nikolajevna! reče on skoro jezen; našli ste, zakaj bi me hvalili! Ali mi, gospodje, ne smemo drugače delati, zato da se ne drzne noben prosták, noben zemlják, noben podložen kmet misliti o nas kaj slabega! Jaz — sem Harlov, svoj rod izpeljujem od tam — (tu pokaže s prstom nekam jako visoko na strop) — in česti naj bi v sebi ne imel! Kako je to mogoče!

Zopet drugikrat pride na misel neki visoki osebi, ki je bila v gosteh pri moji materi, da bi se pošalila nekoliko z Martinom Petrovičem. Ta je zopet pripovedoval o Všedu Harlusu, ki je prišel na Rusko...

— Za carja Gráha? — prestriže mu visoki uradnik besedo.

— Ne, ne za carja Gráha, ampak za vélikega kneza Ivana Vasiljeviča Temnega.

— Jaz pa mislim, da je vaš rod še sta-

* Oseba iz pravljice.

tera bi se prilegla posebnim razmeram prometa onih krajev dežele, ki ležé med Ljubljano in Novim Mestom, in ako bi se moglo za gotovo prepričati, da so stavbni troški, ki bi se morali kolikor le možno znižati — morebiti po vzgledu gradnje železnice v kremški dolini — zagotovljeni, ako možno samo z izdajo delnic in da se kar največ izogne vsakateri kurzni izgubi. Te delnice morali bi večjidel udeleženci prevzeti in država bi samo z onim doneskom pripomogla, katerega bi delničarji ne mogli skupaj spraviti.

Z ozirom na ta ukaz sklenil je slavni deželni zbor kranjski v seji dne 17. oktobra leta 1883. sledečo resolucijo:

„Deželnemu odboru se naroča, naj v sporazumu s trgovinsko in obrtniško zbornico kranjsko dela na to, da se sestavi odbor, obstoječ iz zastopnikov deželnega odbora, trgovinske in obrtniške zbornice v Ljubljani, mestnega zbora ljubljanskega, kranjske hranilnice v Ljubljani, iz nekaterih posestnikov dolenskih in zvedencev o železničnih stvareh. Ta odbor naj bi delal na to, da se uže jedenkrat uresniči želja slavnega deželnega zbora gledé zgradbe dolenske železnice.“

Vsled tega sklepa naznanil je deželni odbor zdaj navedeni deželno-zborski sklep trgovinski in obrtniški zbornici, mestnemu magistratu in kranjski hranilnici v Ljubljani, potem županstvom občin Novo Mesto, Metlika, Črnomelj, Višnja Gora, Žužemperk in Trebnje, dalje gospodom: Karlu Luckmannu, vodji kranjske obrtne družbe; Franu Kotniku v Vrdu, Alojziju Praschnikerju v Kameniku, Jan. Koslerju v Cekinovem gradu pri Ljubljani, J. Gorupu v Trstu, J. Tomeku v Rakovniku, Albinu grofu Margheriju v Otoču, Karlu Rudežu, Franu Ksav. Souvanu v Ljubljani in Josipu vit. Wenuschu, vodji gradnje kremške železnice, ter s tem naznanilom ob jednom tudi povabil za vstop v omenjeni železniški odbor.

(Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Kakor smo uže javili, sestanejo se delegacije v dan 27. oktobra v Budimpešti. Umevno je, da bodo morali deželni zbori vsled tega sesije zaključiti najpozneje do 24. t. m., ker so mnogi deželni poslanci ob jednom članovi delegacije.

V českem deželnem zboru čitala se je včeraj tako zvana *lex Kvičala*. Ta načrt zahteva, da se smejo za šolo godni otroci vpisati le v šolo z učnim jezikom, katerega so po polnem vešču. Izimke more dovoliti le okrajni šolski svet tedaj, ako se navedejo tehtni uzroki.

rejši, pravi uradnik — in da sega nazaj do predpotopnih časov, ko so še živeli mastodonti in megalotherija...

Ti učeni izrazi so bili Martinu Petroviču po polnem tuji, ali vender je spredvidel, da ga uradnik smeši.

— Mogoče, odvrne mrzlo, naš rod je v resnici zeló star; pravijo, da je v tistem času, ko je prišel moj praded v Moskvo, živel tam neki norec, ne slabši od Vaše Milosti; taki norci pa se rajajo samo enkrat vsakih tisoč let.

Visoki uradnik vzdvižja, Harlov pa zmigne z glavo, stegne svojo brado naprej, zasope prevzetno in odide. Čez dva dni se zopet prikaže. Mati ga pokara zavoljo njegovega obnašanja.

— „To mu bodi v pouk, milostiva gospa,“ povzame Harlov; „ne napadaj na prvi pogled, prej poprašaj, s kom imaš opraviti. On je še jako mlad, treba ga je poučiti.“ Uradnik bil je prav za prav istih let, kakor Harlov; ali ta orjak je imel navado, imeti vse druge ljudi za nedorasle. Razen tega je sam sebi mnogo zaupal in se ni prav nikogar bal. — „Kdo pa mi more kaj? Kje je na svetu tak človek?“ spraševal je in zakrohotal se na kratek ali oglušljiv smeh.

(Dalje prihodnjič.)

Načrt poslanca Kvičale izročil se je odboru v pretresanje.

V dolenje avstrijskem deželnem zboru razpravljali se je včeraj predlog, naj se ustanovi deželna posilna delalnica. Predlog bil je po daljši debati sprejet.

Hrvatski sabor razpravlja še vedno o verifikaciji volitev. V soboto provociral je zopet Starčević nečuvšen škandal. Razpravljalo se je o volitvi poslanca Pavkovića. Starčević govoril je strastno proti verifikaciji Pavkovićeve volitve ter nazadnje izjavil: „Mnogi od vas, ki tukaj sedite okinčani v redovi, so uže davno zaslužili, da bi sedeli v Lepoglavi (kjer se nahaja kaznilnica), a ne v saboru.“ Predsednik pozval je Starčevića sicer na red, a ta se je porogljivo zahvalil, da je smel resnico povedati. Ako si dajo članovi hrvatskega sabora očitati take stvari brez kazni, potem res obudujemo njihovo potrpežljivost.

Ogerski državni zbor bavi se sedaj z adresno debato. Debata trajala bode gotovo celi teden, ker se je v zbornici poslanca predložilo pet adresnih načrtov.

Tuje dežele.

Monakovska „Allgemeine Zeitung“ poroča, da so se uže razposlala vabila za konferenco, katera bode pozvana, da reši vprašanje gledé pravnih razmer držav ob reki Kongo. Konferenca obdržavala se bode v Berlinu. Ni dvojbe, da bodo vse vlasti vabilo sprejele ter poslale svoje zastopnike. Konferenca bavila se bode samo z onimi državami ob Kongu, katere do sedaj nimajo pravega lastnika.

Proračunski odbor francoske komore svršil je razpravo budgeta za leto 1885. Skupni dohodek za prihodnje leto znašajo 2418178810 frankov, a deficit 50371210 frankov. Ker je pa odbor od preliminarar zbrisal 52291072 frankov, ostane še 1919862 frankov viška. Vlada predložila bode komori rumeno knjigo, katera bode obsegala vse dokumente, tičočé se odnošajev na zapadni obali Afrike.

Na rusko-kitajski meji naleteli so rudokopi na zlato rudu. Ker se ruska in kitajska vlada gledé posestva tega zemljišča ne morete sporazumeti, vtegnile bi nastati neugodne homatije.

Anglija obrnila je zopet svojo pozornost na kolonije. V Kaplandu pomnožila se bode angleška posadka, da se bodo mogli vspešneje braniti angleški trgovinski interesi.

Francozi imeli so v zadnjih bojih proti Kitajcem velike zgube, tako da morajo čakati, da dojdejo nove pomočne čete, predno morejo zopet ofenzivno postopati proti kitajski vojski.

Razne vesti.

— (Štirinajst otrok je utonilo.) Iz Osjeka se poroča: Nedavno igralo se je več otrok na obalah Drave pri slednjih hišah zunaj mesta. V bližini bil je privezan čoln, in jeden deček meni, naj bi šli v čoln in bi se na valovih zibali. Na to povabilo podalo se je še trinajst drugih otrok v čoln, in sicer so poskakali v čoln; čoln se je jel zibati in se odtrgal ter zdrčal po reki. Otroci upili so na pomoč in čuli so jih tudi ostali otroci na obali, a preveč so se prestrašili, da bi mogli hiteti klicati ljudi. Prepozno prišla je pomoč; čoln se je bil uže prekopicnil in vseh štirinajst otrok našlo je smrt v valovih. Trupla treh otrok našli so še isti večer; otroci neke perice držali so se objeti v smrtni uri.

— (Odkritosrčen kralj.) Nekoč potoval je Friderik VI. po Jütlandu ter obiskal v neki vasi šolo. Šolarčki so bili jako živahni in veseli fantiči in kralj jih vpraša: „Dečaki, kateri so imenitni kralji Danske?“ Šolarčki so kar v jedni sapi pričeli naštevati: „Kanut Veliki, Valdemar, Kristijan VI.“ Nek deček pa, kateremu je učitelj pošepnil na uho, dvigne veselo roko k višku, češ, jaz vem še jednega. „Ali veš še katerega?“ vpraša kralj. — „Da, Friderik VI.“ — „Kaj pa je ta imenitnega učinil?“ Deček je molčal, naposled pa je vendar le z žalostnim glasom odgovoril: „Ne vem.“ — „Le potolaži se, dečko moj,“ meni kralj, „saj tudi jaz ne vem.“

— (Zanimljiva oporoka.) Pred kratkim umrl je v Londonu zelo imovit zasebnik, premoženje svoje zapustil je gospodičini B. Izvrševalji oporoke podadó se k gospodičini B., da ji oznanijo oporoko in udobé potrdilo o vzprejemu dedščine, a gospodičina jih začudjena gleda, češ, vsaj volilca niti poznala ni. Peljejo jo k mrtvecu; znana ji je bila pokojnikova oseba, ne pa njegovo ime, in ona meni: „Jaz ga poznam; to je isti gospod, kateri me je uže nad tri leta korak za korakom zasledoval, občudujoč moj nos. Kjer sva se srečala, obstal je in občudoval moj nos.“ Pregledali so pokojnikova pisma in med njimi našli tudi pesni, katere so opevale kras nosu gđe. B., razen tega pa še nekaj slik tega nosu. Jeden del oporoke se je glasil blizu tako-le: „Pročim gđe. B., naj izvoli prijazno vzprejeti moje premoženje, obilo je sicer, a mnogo še preneznatno v primeri z neskončnim veseljem, katero sem užival slednja tri leta, občudujoč njen prav zgodovinsko izraščén nos.“ Gđe. B. vzprejela je obilo ostalino, in zdaj bode gotovo lahko dobila drugega častitelja, kateri morda ne bode tako zelo občudoval nosu, pač pa bolj denar.

— (Muha jo je umorila.) Iz Berolina se poroča: Hči pokojnega slikarja Oskarja Begasa, lepo jednoindvajsetletno dekle umrlo je vsled ostrupljenja krvi; kri ji je ostrupila muha s svojim pikom, kajti muha je bila okužena z vraničnim prisadom. Deklici napravil se je vsled tega pika majhen mehurček na ustnih, ustna so jela otekati; zamán je bila zdravniška pomoč. Nesrečnica je umrla v strašnih bolečinah.

— (Razstava žensk.) V Parizu nameravajo prirediti razstavo ženskih lepotic. Dajala se bodo znatna darila, k razstavi pa se bodo dopuščale samo ženske od 20. do 30. leta.

— (Pomanjkanje žensk.) Statistika slednje ljudske štetve v Grški kaže, da je v mestu Atenah premalo žensk. Število prebivalcev v tem mestu znaša 84906 duš, izmed teh je 48248 moških in samo 37660 ženskih. Atencanje si zdaj ubijajo glave, kako bi se mogel „pokriti ta primanjkljaj.“

Domače stvari.

— (Knezoškof ljubljanski dr. Jakob Missia) storil je dne 11. t. m. cesarju prisego. Koncem tega meseca ali pa začetkom prihodnjega ga bode, kakor smo uže poročali, potrdil papež. In takoj za tem bode posvečen v Gradci ter se preseli v Ljubljano.

— (Odlikovanje.) Nj. veličanstvo cesar izvolil je svetovalcu pri deželni sodnji v Trstu gosp. Antonu Braunizerju pl. Braunthalu podeliti povódom stalnega umirovljenja vitežki križ Fran Josipovega reda v priznanje zvestega in plodnosnega poslovanja.

— (Deželni zbor) imel je danes o pol 10. uri svojo jednajsto sejo. Vršila se je razprava o vino- in sadjarski šoli na Dolenjskem, ter so se dotični predlogi vzprejeli. Seja je trajala do pol 1. ure, potem je bila tajna seja (osebne zadeve). Natančneje poročilo jutri.

— (Imenovanje.) Profesor na državni realki v Poreči gosp. Nikolaj Ravalico imenovan je profesorjem na državni realki v Gorici.

— (Vojaštvo.) Tukajšnjega c. kr. topničarskega polka baron Hartlieb št. 12 polkovnik, gospod Karol Ludwig, imenovan je topničarskim ravnateljem v Pragi.

— (Tour- in retour vozni listki) na južni železnici med Ljubljano in Litijo prično se izdavatí dne 15. t. m. To za prebivalstvo gotovo veliko olajšavo izposloval je tukajšnji trgovec z lesom gosp. Fr. Hron. Hvala mu!

— (Golobje-pismošče.) Izmed 22 golobov, kateri so se v 5. dan t. m. v Ljubljani izpustili, da odletijo proti Dunaju, vrnila sta se v četrtek samo dva še k svojemu gospodarju; drugih 20 je gotovo med potjo poginilo. Letos se vé da teh golobov nobeden ni dobil darila; drugo leto pa nameravajo golobe izpustiti prej in ob polnem ugodnem vremenu.

— (Zaprli) so danes Antona Mačka iz Ilovice, ker je nujno sumnjiv javnega nasilstva.

— (Najdena) je bila včeraj zvečer v Kravji Dolini rudeče pasasta odeja za konje.

— (Surovost.) Dne 11. t. m. popoldné ob 5. uri tolkel je nekov M. R. na vrtu na Havptmanci št. 2 Marjeto Zdr. po hrbtu ter jo z ного suval v prsi, da je dvakrat pala nezavestna na tla; poškodovana je na desni roki.

— (Tatvina.) Dne 14. t. m. je neki J. N. ukral neznani tat žensk prstan v vrednosti 5 gld. Sumnjiv je bil Matija Vidmar; prišli so ga in zvedeli tudi, da je prstan pri dveh zlatarjih prodajal, a ga ni nihče hotel kupiti. Tat M. Vidmar, brezposelni črevljarski pomagač, pa se je izgovarjal, da je prstan dobil od nekega drugova, kateri ga je našel.

— (Ukrali) so neznani tatovi v noči 11. t. m. kajzarici Jeri Strussovi v Górenjih Pirničah (okraj ljubljanski) iz nezaklenjenega hleva dveletno ovco v vrednosti 7 gld.

— (Pretep.) V noči 10. oktobra pili so fantje J. G., J. R., J. J. in Fr. P. iz Peč v gostilnici Ig. Š. v Bičji skoro čez 2. uro popolnoči. Med potom domov pa so se sprli zaradi plačila v gostilni in se jeli tudi pretepati. Pri tem pretepu je fant Janez Janežič zagrabil kol ter udaril z njim Jakoba Grebenca tako močno po glavi, da se je ta kar zgrudil. Grebenec prišel je še le čez 16 ur zopet k zavesti, a zdaj ne more govoriti. Janežič pa jo je pobrisal, kam, ne vé nihče.

— (V Kleebergovem zverinjaku) poginil je te dni v Mariboru krasni „Nosoróg“ (Rhinoceros). Ta žival je bila vredna 10000 gold. Kupiti ga namerava graški deželni muzej za 600 gold.

— (Pri tržaških dopolnilnih volitvah) bil je v V. okraji izvoljen narodnjak gospod Valentin Schiwitz z 89 glasovi.

Iz kranjskega deželnega zbora.

(X. seja dne 10. oktobra t. l.)

(Konec.)

Posl. Šuklje poroča ustno v imenu šolskega o prošnji šmartinske občine, naj se na ondotni čveterorazrednici vpelje poludnevni pouk ter naj se nemščina uči le kot prost predmet. Poročevalec je govoril blizu tako-le:

Čast mi je poročati o peticiji občinskega zastopa šmartinske občine. Le-ta je izročil peticijo do deželnega zbora, s koje se deželni zbor naprosi, naj doseže pri deželnem šolskem svétu:

a) Da se na šmartinski čveterorazrednici uvede poludnevni pouk;

b) da se nemščina kot obligaten predmet odpravi ter le poučuje kot prost predmet.

Šolski odsek se je najprej bavil s prvo terjatvijo gledé poludnevnega pouka. Postavnih določeb o poludnevem pouku sploh pogrešamo Jedini § 11. državne šolske novele z dne 2. maja 1883 določa maksimalno število učencev, katero spada pri poludnevem pouku na posameznega učitelja. Ta določba se ve da ni v nobeni zvezi s tem slučajem. Sicer pa se v obče lahko trdi, da je bil namen postavodajalcev, *ratio legis* ta, dovoliti olajšave s poludnevним poukom povsod tam, kjer to zahteva ali preveliko število učencev ali pa posebne krajevne razmere.

Pri šmartinski šoli je v tem oziru gledé obiska, pač velika razlika med prvima in med tretjim in četrtem. Za prvi razred je uže deželni šolski svét dovolil poludnevni pouk, na drugem bi se letos tudi lahko uvedel, v tretjem pa in v četrtem ga ne bi trebalo, ako le v poštev vzamemo število šolo obiskajočih otrok. Toda tú se mora pomisliti, da je okrožje šmartinske občine jako obširno in da so ušolane vasi in sela, od katerih imajo otroci nad jedno uro hodá do svoje šole. Posledice so čisto naravne. Mnogo je takih otrok, kateri šolo le neredno ali tudi čisto nič ne obiskujejo; in če kdo nepristransko sodi, niti roditeljem nemarnosti ne more očitati. Kajti tudi skrbni oče, kateri se briga za odgojo svoje dece, bode vendar le nerad poslal svojega otroka jedno uro daleč v šolo. In če se pomisli, da slabotni otrok, kateri iz take daljave pride v šolo, večidel čez dan nič gorkega ne užije, ako se pomisli, da je primoran, stradati v zimskem mrazu pri koščeku kruha, potem bi ukaželjnost njegova v istini mo-

rala biti prav idealna, ako bi se še zanimal za pouk, katerega mora plačati s toliko osebno žrtvijo. Vrednost pouka je v takem slučaju le imaginarna, in da si se v obče pri normalnih razmerah nikakor ne navdušujem za poludnevni pouk, moram vender reči, da se dá v enakem položaju zagovarjati tudi s pedagoškega stališča.

Gledé šolske občine šmartinske, oziroma gledé razmer na ondodni četverorazrednici, šolski odsek pač ni imel gradiva in prilike, do dobrega prepričati se o istinitosti razlogov, kateri se navajajo v peticiji. Le to mu je bilo znano, da je okrožje te šolske občine zelo obsežno; in ako vidim po razmerji učencev v nižjih razredih razmerje v višjih, utegne sklep biti opravičen, da jednake nedostatkosti tudi v tretjem in četrtem razredu učni vspeh zavirajo. Vsled tega je šolski odsek sklenil sledeči predlog:

„Sl. dež. zbor naj sklene, prošnja šmartinske občine za poludnevni pouk se odstopi visoki vladi s priporočilom, da blagovoli preiskavati krajne razmere ter potem kolikor možno, ustreže željam ondodnega prebivalstva.“

Druga želja občinskega odbora v Šmartnem pri Litiji je, naj se nemščina odslej učí le kot prost predmet.

Kot poročevalec šolskega odseka nimam povoda, presojati prošnje, če se njena vsebina strinja s koristmi dotičnega kraja. Merodajno je za me le to vprašanje, če se prošnja tega občinskega zastopa strinja z obstoječimi zakoni. In v tem oziru, gospóda moja, rečem naravnost, da tudi najdrzovitejša sofistika ne bi mogla najti najmanjšega postavnega protivja. Za učni jezik in za pouk v drugem deželnem jeziku velja, gospóda moja, § 6ti drž. šolskega zakona z dné 14. maja 1869. Treba tedaj najprej konstatirati, kateri da so oni faktorji, ki soto vzdržujejo in koje ima zaslišati deželno šolsko oblastvo, potem pa se bodemo morali ozirati na zakonite meje, o katerih se govori v ravnokar navedenem paragrafu.

Za šole skrbijo pri nas, gospóda moja, vsled postave s 19. decembra 1874 in 26. oktobra 1875 šolske občine in norm. šolski zaklad, oziroma njegov oskrbnik, deželni odbor. Občine preskrbujejo stvarne potrebščine, normalni šolski zaklad plačuje učiteljske plače. Iz tega sledí, da ima deželni šolski svet v takem slučaju vprašati občino in deželni odbor.

Ali katerih postav se ima držati deželni šolski svet, ako mu je razsoditi v taki zadevi? Posebni deželni zakoni v pouku drugega deželnega jezika pri nas ne obstojé. Tedaj se gre le ozirati na alin. 3, členu 19 tem. zakonov. Ta glasoviti paragraf pa, uprav *magna charta* avstrijskih narodov, določa izrečno, da morajo vse javne učilnice biti tako urejene, da si vsak narod lahko zadobi potrebna sredstva, izobraziti se v svojem narečju, ne da bi se smel siliti k pouku v drugem deželnem jeziku. Ako se tedaj drugi deželni jezik proti volji dotične občine v šole uvede kot obligaten predmet, potem, gospóda moja, je to nezakonito protustavno nasilstvo, po katerem se žali jedna najvažnejših ustavnih pravic. Besede dotičnega zakona so tako jasne, da se niti dvojiti ne dá o pravilnosti moje interpelacije, in radi tega se nadejam, da bo de visoka zbornica jednoglasno sprejela predlog šolskega odseka:

„Slavni deželni zbor naj sklene: Visoki c. kr. vladi se odstopi prošnja šmartinske občine za neobligatni nemški pouk na ondodni četverorazrednici s priporočilom, da po dogovoru z deželnim odborom blagovoli ustreči želji prošilcevi.“

Predlog se vzprejme brez ugovora. Proračun slapske šole za 1885. l. se odstavi z dnevnega reda.

Prof. Šuklje poroča ustno v imenu šolskega odseka o prošnjah učiteljev litijskega in črnomeljskega okraja za premembo deželnih šolskih zakonov, in sicer gledé zboljšanja učiteljskih plač, prostega stanovanja za vse učitelje, vračunanja vseh let po dovršeni učiteljski pripravnici v službena leta, kadar gre za pokojnino, in pa gledé službenih doklad na jednorazrednicah.

Vse te prošnje, kakor tudi prošnja za premeno § 87. se brez razgovora odbijejo.

Posl. Šuklje poroča ustno v imenu finančnega odseka o proračunu učiteljskega pokojninskega zaklada za 1885. l.:

a) Učiteljske penzije znašale so goldinarjev do sedaj 11814,36

ker se je učitelju V. Sturmju pokojnina zvišala za 85 gld. 11899,36
Za nepričakovane pokojnine predlaga dež. šolski svet pavšalni znesek 600 gld., ali ker je pričakovati, da ne bodo vsi upokojeni učitelji uživali pokojnino do konca leta, bodi si da prej umró, bodi si da jeden ali drugi zopet vstopi v aktivno službo, nasvetujem le pavšalni znesek 400,—

tedaj 12299,36
ali v okrogli svoti 12300

b) Penzije za vdove znašale so do sedaj 3417,61
za nepričakovane slučaje predlaga dež. šolski svet 500,—
skupaj 3917,61

nasvetujem okroglo svoto 3900

c) Za rejne doneske je deželni šolski svet nasvetoval. 850,—
ker se je siroti Luciji Schott na tri leta podaljšal rejni donesek v znesku 31,66
skupaj 881,66

nasvetujem okroglo svoto 880

d) Miloščine znašajo dandanes toda ker se je učiteljski vdovi Marj. Junc dovolila miloščina 80 gld., učit. sirotam Ani in Karolini Malenšek miloščina 30 gld. za vsako, ker so se bivš. učiteljema Matiji Hitiju in Matevžu Prašnikarju, nadalje učit. vdovi Karolini Hočevarjevi podarile miloščine v skupnem znesku 160 gld. in učit. vdovi Katri Krombolcevi miloščina zvišala na 80 gld., tedaj več 20 gld., vkup 320,—

nasvetujem 1210

e) Za odprave je dež. šolski svet v proračun postavil 300,—
katere nasvetujem v nespremenjenem znesku 300

f) isto tako nespremenjeno posmrtno kvaternino z 200

g) in uradne potrebščine z 50

Vsa potrebščina skupaj 18840
zaklada 7726

tedaj bode primanjkovalo 11114

kateri se bodo morali pokriti iz deželnega zaklada. Proračun se potrdi.

Posl. Bleiweis poroča ustno v imenu finančnega odseka o § 7., marg. št. 15 do 27, 30, 31. 33 do 36 letnega poročila, kar zadeva dobrodelne zavode.

Poročilo se vzame z znanje. Rešijo se prošnje:

a) Prošnja Jakoba Aléšovca za podporo — se ne usliši;

b) prošnja občine Dolenja Vas, da se povrne neka odkupnina orgljarske bire ter dovoli, jo uporabiti za razširjanje šolskega poslopja — izroči se deželnemu odboru z naročilom, da v prihodnjem zasedanju poroča deželnemu zboru, oziroma nasvetuje primerno podporo za šolsko zidanje v Dolenji Vasi;

c) prošnja cesarice Elizabetine bolnišnice za otroke gledé podpore — se ne usliši;

d) prošnja občine Trzin gledé podpore za napravo šole — izroči se deželnemu odboru, naj se ozira na njo pri nasvetovanji podpore za šolske stavbe v l. 1886;

e) prošnja „Čebelarskega društva za Kranjsko“ za podporo — se usliši; dovoli se 50 gld. podpore;

f) prošnja občine Št. Jošt gledé podpore za popravo občinskih potov — se izroči deželnemu odboru, naj preiskuje navedene razmere ter dá, če je nujna potreba, tudi prilično podporo;

g) prošnja občine vipavske gledé podpore za gluhonemo Ivano Kostanjevič — se izroči deželnemu odboru v konečno rešitev;

h) prošnja Marije Hlavko, učenke za umetno pletenje na Dunaji — se usliši; dovoli se podpore 100 gld.

Nekaj došlih prošenj izroči se raznim odsekom. Konec seje ob 12. uri.

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Pariz, 13. oktobra. Grévy je podpisal imenovanje Rouviersa kupčijskim ministrom. — General Brière de l'Isle brzojavlja iz Phulanthuana dné 11. t. m., da potrebuje general Negrier vsled lahke svoje rane nekoliko dnij počitka. — V bitki dné 8. t. m. izgubil je sovražnik z generali in častniki vred kacic 1000 móž.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 14. oktobra.

	gld.
Jednotni drž. dolg v bankovcih	80-90
„ „ „ srebru	82-—
Zlata renta	103-05
5% avstr. renta	95-85
Delnice národne banke	859-—
Kreditne delnice	283-60
London 10 lir sterling	122-15
20 frankovc	9-69
Cekini c. kr.	5-80
100 drž. mark	59-85

Uradni glasnik

z dné 14. oktobra.

Naprava novih zemljiških knjig: Pri c. kr. okr. sodnji v Trebnjem za davkarsko občino Škovec; poizvedbe dné 24. oktobra.

Razpisane službe: Služba poštnega ekspeditorja na Krki. Kavcija 200 gld. Prošnje v 14. dnevih c. kr. poštnemu in brzojavnemu vodstvu v Trstu.

Eks. javne dražbe: V Postojini zemljišče Mart. Čučka iz Spodnje Košane (220 gold.) dné 17. nov., 19. dec. 1884 in 23. jan. 1885 l.; posestvo Mihe Sušlja iz Narina (1050 gld.) dné 21. nov., 24. dec. 1884 in 25. jan. 1885; zemljišče Ant. Trebca ml. iz Ostrožnega Brda dné 11. novembra (3. prenos). — V Radovljici zemljišče Martina Pretnarja iz Deutsch-Birkendorf (485 gld.) dné 18. nov., 18. dec. 1884 in 18. jan. 1885. — V Novem Mestu zemljišče Jos. Hočevarja z Brezovice dné 30. oktobra (2. narok).

Tuji.

Dné 12. oktobra.

Pri Maliči: Rottenberg, trg. potov. z Dunaja. — Vitez Stransky pl. Greiffenfels, c. kr. topn. stotnik, z Dun. N. Mesta. — Lutherer, trgovec, iz Trsta.

Pri Slonu: Nojer in Therne, zasebnici, iz Celovca. — Dr. Travner, sodn. pristav, iz Logatca.

Pri Južnem kolodvoru: Lesjak, podjetnik s soprogo, iz Srbske. — Mohar, orgljar, iz Nakla. — Sidotnetter, kotlar, iz Mozirja. — Mathe, posestnik, iz Šmartina.

Pri Avstr. carji: Majer, zasebnik, iz Maribora.

Umrli so:

Dné 13. oktobra. Anton Flore, užitn. revidenta sin. 12½ l., Cesta na Rudolfovo železnico št. 12, davica. — Antonija Sterk, soproga magistr. sluga, 54 l., Mestni trg št. 1, hiba podtrebušnih organov.

V civilni bolnici:

Dné 11. oktobra. Fran Malavašič, košár, 54 l., bolelost v ledvicah.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mokrina v mm
13. okt.	7. zjutraj	734.06	+ 6.0	vzh. sl.	obl.	0.00
	2. pop.	734.13	+10.2	>	d. js.	
	9. zvečer	736.63	+ 4.0	>	js.	

Ravnokar je izšla in se dobiva v **Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bambergovi** knjigarni:

Poročilo o kmetijski enkėti

dné 17. in 18. aprila 1884 v Ljubljani, uredil dr. Josip Vošnjak, deželni odbornik.

Cena 50 kr., po pošti 55 kr.

Nemška prestava tega poročila velja 60 kr., po pošti 65 kr.